

№ 26/08/207 від 18.08.2026

**Міністерству охорони здоров'я України
Державній службі України з питань
безпеки харчових продуктів та захисту
споживачів
Міністерству економіки і довкілля України
Міністерству енергетики України**

***Щодо практичного застосування вимог
до визначення санітарно-захисних зон
для котелень, когенераційних установок
та інших об'єктів розподіленої генерації***

Шановні колеги!

Асоціація професіоналів довкілля PAEW звертається у зв'язку з практикою застосування оновлених вимог Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів ДСП 173-96 щодо визначення розмірів санітарно-захисних зон для нових об'єктів, для яких нормативний розмір СЗЗ безпосередньо Правилами не встановлений.

Питання набуває особливого значення у зв'язку з реалізацією в Україні проєктів децентралізованої та розподіленої генерації, встановленням когенераційних установок, газопоршневих установок, модернізацією котелень та іншої енергетичної інфраструктури. Значна частина таких об'єктів розташовується в межах існуючої міської та промислової забудови, де фактичні відстані до житлових та громадських територій сформувалися десятиліття тому і фізично не можуть бути змінені.

Підставою для звернення став, зокрема, практичний випадок, виявлений під час процедури оцінки впливу на довкілля планованої діяльності «Нове будівництво блочно-модульних когенераційних станцій № 3, № 4 (загальною потужністю 5 МВт) по вул. 600-річчя, 13 в м. Вінниця» КП Вінницької міської ради «Вінницяміськтеплоенерго», реєстраційний номер справи 20898.

У матеріалах звіту з ОВД зазначено, що відповідно до ДСП 173-96 для когенераційних установок, а також свічок стравлювання природного газу нормативна санітарно-захисна зона не встановлюється та визначається за максимальною ізоляцією приземної концентрації забруднюючої речовини. Також зазначено, що впровадження планованої діяльності не потребує змін у конфігурації існуючої СЗЗ підприємства. Найближча житлова забудова розташована на відстані 80 м.

Водночас у межах консультацій щодо цього звіту Держпродспоживслужбою звернуто увагу на пункт 5.8 розділу 5 ДСП 173-96 та зазначено, що розміри санітарно-захисних зон для нових об'єктів шкідливого впливу, не визначених Правилами, а також їх збільшення або зменшення визначаються шляхом проведення медико-санітарної регламентації відповідно до статті 46 Закону України «Про систему громадського здоров'я» та Порядку встановлення державних медико-санітарних нормативів та державних медико-санітарних правил, затвердженого наказом МОЗ України від 06.11.2023 № 1915. За результатами розгляду зроблено висновок, що відповідність змін та достатність розміру СЗЗ для зазначеного підприємства потребує визначення згідно з вимогами ДСП.

На нашу думку, цей випадок виявляє значно ширше питання практичного застосування санітарного законодавства.

До внесення відповідних змін для об'єктів, щодо яких ДСП 173-96 не встановлювали конкретного нормативного розміру СЗЗ, у практиці проєктування та оцінки впливу на довкілля застосовувалося обґрунтування достатності відстаней, зокрема, на підставі розрахунків розсіювання забруднюючих речовин, оцінки акустичного впливу та фактичної санітарної ситуації.

Натомість із зазначеної позиції Держпродспоживслужби впливає можливість іншого практичного застосування норми: відсутність нормативно встановленого ДСП 173-96 розміру СЗЗ для нового об'єкта сама по собі може обумовлювати необхідність визначення такого розміру шляхом медико-санітарної регламентації.

Для бізнесу, комунальних підприємств та органів місцевого самоврядування різниця між цими підходами є принциповою.

Особливо гостро це питання постає щодо існуючих котелень та енергетичних об'єктів, розташованих у межах сформованої міської забудови. На практиці підприємство може здійснювати реконструкцію котельні, заміну котлів, встановлення когенераційної або газопоршневої установки, збільшення чи зміну структури генеруючої потужності без зміни фактичного місця розташування самого об'єкта. При цьому житлова забудова могла існувати на відповідних відстанях протягом десятиліть.

За таких умов невизначеність щодо процедури встановлення СЗЗ створює ризик ситуації, коли модернізація існуючої енергетичної інфраструктури може бути суттєво ускладнена не через встановлений неприйнятний вплив на здоров'я населення, а через відсутність однозначного механізму застосування оновлених санітарних вимог.

Це питання має також стратегічний вимір.

В умовах постійних атак на енергетичну інфраструктуру Україна одночасно стимулює розвиток розподіленої генерації, когенерації та локальних джерел енергозабезпечення для громад, теплокомуненерго, лікарень, об'єктів критичної інфраструктури та промислових підприємств. Тому процедури екологічного та санітарного регулювання мають забезпечувати належний рівень захисту здоров'я населення, але водночас бути зрозумілими, передбачуваними та пропорційними фактичному впливу конкретного об'єкта.

Асоціація не ставить під сумнів необхідність дотримання санітарних нормативів та забезпечення належного рівня захисту населення. Навпаки, саме для забезпечення однакового застосування вимог законодавства вважаємо необхідним отримати офіційне роз'яснення компетентних органів до того, як різне трактування відповідних положень сформує неоднакову практику в регіонах та процедурах ОВД.

У зв'язку з викладеним просимо надати роз'яснення щодо таких практичних питань:

1. Які саме об'єкти слід відносити до категорії «нових об'єктів шкідливого впливу, не визначених цими Правилами» у контексті пункту 5.8 ДСП 173-96?
2. Чи означає відсутність у ДСП 173-96 нормативно встановленого розміру СЗЗ для певного типу об'єкта безумовну необхідність проведення медико-санітарної регламентації для визначення його СЗЗ?
3. Чи може розмір СЗЗ для такого об'єкта бути обґрунтований розрахунками розсіювання забруднюючих речовин, акустичного впливу, оцінкою ризику для здоров'я населення та іншими розрахунковими матеріалами без проходження окремої процедури медико-санітарної регламентації?
4. Чи поширюється вимога пункту 5.8 ДСП 173-96 на нові котельні, когенераційні установки, газопоршневі та газотурбінні установки й інші об'єкти розподіленої генерації, для яких ДСП не встановлено конкретного нормативного розміру СЗЗ?
5. Яким є порядок застосування цієї норми у випадку встановлення нового обладнання на території вже діючого підприємства або котельні? Чи вважається встановлення додаткової когенераційної або газопоршневої установки створенням «нового об'єкта» у розумінні пункту 5.8?
6. Як відповідна вимога застосовується у випадку реконструкції, технічного переоснащення, заміни обладнання або збільшення потужності існуючої котельні чи іншого енергетичного об'єкта?
7. Чи виникає необхідність проведення медико-санітарної регламентації у випадку, коли модернізація об'єкта не призводить до збільшення розрахункового впливу на житлову забудову або, навпаки, забезпечує зменшення викидів, шумового навантаження чи інших факторів впливу?
8. Який алгоритм має застосовувати суб'єкт господарювання щодо існуючих об'єктів, навколо яких історично сформувалася житлова або громадська забудова на відстані, меншій за розмір СЗЗ, який потенційно може бути визначений у процесі медико-санітарної регламентації?
9. Чи може сама по собі відсутність проведеної медико-санітарної регламентації бути підставою для негативних висновків або неможливості реалізації планованої діяльності в межах процедури оцінки впливу на довкілля за умови, що розрахунками підтверджено дотримання встановлених нормативів якості атмосферного повітря, шуму та інших факторів впливу на межі житлової забудови?
10. Чи передбачений перехідний механізм для проєктів, проєктування або процедура ОВД яких розпочалися до набрання чинності відповідними змінами до ДСП 173-96?
11. Чи формується Держпродспоживслужбою єдина методична позиція для територіальних органів щодо застосування пунктів 5.8 та 5.9 ДСП 173-96, зокрема щодо котельень, когенераційних установок та розподіленої генерації?
12. Чи здійснювалася під час підготовки відповідних змін оцінка їх практичного впливу на реалізацію проєктів розподіленої генерації, модернізацію систем

централізованого теплопостачання та об'єктів критичної енергетичної інфраструктури в умовах воєнного стану?

Окремо просимо роз'яснити **практичний алгоритм дій суб'єкта господарювання**: на якому етапі проєктування або реалізації планованої діяльності має ініціюватися медико-санітарна регламентація; які документи та дослідження необхідні для її проведення; які орієнтовні строки проходження процедури; який орган приймає остаточне рішення та яким документом підтверджується встановлений для конкретного об'єкта розмір СЗЗ.

Вважаємо доцільним також оцінити необхідність підготовки спільного офіційного роз'яснення компетентних органів щодо застосування оновлених положень ДСП 173-96. Для підприємств та громад критично важливо, щоб однакові за характеристиками проєкти не отримували різні вимоги залежно від регіону, позиції окремого територіального органу або трактування відповідної норми в межах конкретної процедури ОВД.

Асоціація професіоналів довкілля РАЕВ готова долучитися до професійного обговорення цього питання із залученням фахівців підприємств, проєктувальників, спеціалістів з оцінки впливу на довкілля, громадського здоров'я та представників органів державної влади.

Ми переконані, що завданням такого діалогу має бути не послаблення санітарних вимог, а формування **чіткої, єдиної та практично здійсненої моделі їх застосування**, яка одночасно гарантуватиме захист здоров'я населення та не створюватиме непрогнозованих регуляторних бар'єрів для модернізації теплової й енергетичної інфраструктури України.

Просимо розглянути порушені питання та надати офіційну позицію щодо практичного застосування зазначених положень законодавства.

З повагою

Людмила Циганок
Президентка
Асоціації професіоналів довкілля РАЕВ

